

Õiguskantsler

Jane Liitmaa
Eametsa Vara OÜ
eametsa.vara@mail.ee

Teie {senderRegDate} nr
{senderRegNumber}

Meie 07.05.2013 nr 6-1/130575/1302041; 14-
7/130590/1302041

Vastus pöördumisele Kaebeõigus pankrotimenetluses enampakkumise läbiviimisel

Austatud pr Jane Liitmaa

Pöördusite minu poole ja tõstasite küsimuse nii pankrotihalduri tegevuse õiguspärasusest enampakkumise korraldamisel kui ka pankrotiseaduse põhiseaduspärasusest kaebeõiguse reguleerimisel.

Tutvusin Teie avaldusega, sellele juurdelisatud dokumentidega ja elektroonilise kohtuinfosüsteemi (KIS) vahendusel muude kohtuasja 2-11-43178 materjalidega, ning mõistan tõstatatud küsimuse olemust ja kaebeõiguse puudumisest tulenevat ebameeldivust. Märgin siiski, et Eesti Vabariigi [põhiseaduse](#) § 146 (õigust mõistab ainult kohus.) ning [õiguskantsleri seaduse](#) § 25 lg 2 (Avaldusealuses asjas ei tohi olla jõustunud kohtuotsust, süüteomenetlust või kohtumenetlust lõpetavat määrust või kohtuvälise menetleja otsust vääртеomenetluses ega samaaegselt toimuda kohtumenetlust, süüteomenetlust või kohtueelset kohustuslikku kaebemenetlust.) kohaselt ei saa õiguskantsler kujundada oma seisukohta küsimuses, milles on juba olemas jõustunud kohtuotsus.

Vaidlustasite pankrotihalduri tegevuse Pärnu Maakohtus ning selles konkreetses asjas on olemas ka jõustunud kohtulahendid: Pärnu Maakohtu 14.12.2012 ja 14.01.2013 määrused. Õiguskantsler ei saa samas asjas omapoolset uurimist alata ega ka täiendavat seisukohta kujundada (sama selgitas Teile ka Justiitsministeerium oma 17.01.2013 vastuses).

Küll saab õiguskantsler Teie avalduse pinnalt analüüsida õigusnormide põhiseaduspärasust.

Konkreetsel juhul tõstasite küsimuse pankrotiseaduse normide õiguspärasusest, mis ei võimaldanud Teil vaidlustada pankrotihalduri tegevust mitte lubada osaleda vara enampakkumisel. Teisisõnu vaidlustasite pankrotiseaduse (edaspidi PankrS) § 67 Põhiseadusele vastavuse.

Tutvusin asjassepuutuva normiga ning **leian, et kuigi Teie rahulolematuse kaebeõiguse puudumisest on mõistetav, ei saa väita, et PankrS § 67 oleks Teie osutatud osas Põhiseadusega vastuolus.** Selgitan oma seisukohta järgnevalt lähemalt.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

PankrS § 67, milles nähakse pankrotihalduri tegevuse peale kaebuse esitamise õigus ette üksnes võlausaldajale ja võlgnikule, üldist eesmärki selgitas Pärnu Maakohus oma 14.12.2012 määruses 2-12-52845. Samas määruses viitas kohus varasemale Riigikohtu 25.04.2012 määrusele [3-2-1-39-12](#), milles käsitleti sarnast juhtumit ning milles Riigikohus leidis, et kõikidele pankrotimenetluse osalistele, sh isikutele, kelle õigusi pankrotimenetlus võib puudutada, ei saa anda pankrotimenetluses toimunud enampakkumise kehtetuks tunnistamiseks hagi esitamise õigust. Seda põhjusel, kuna kaebeõiguse andmine takistaks kiire ja efektiivse pankrotimenetluse toimumist ning pankrotivara võõrandamist mõistliku aja jooksul.

Kirjeldatud käsitlus eristab isikuid, kelle õiguseid ja vabadusi pankrotimenetlus vahetult puudutab (võlgnik ja võlausaldaja) ning isikuid, kelle õiguseid ja huvisid võib pankrotimenetlus puudutada (siia võib paigutada ka vara enampakkumisel osaleda soovijad). Nii on just pankrotimenetluse võlgnik ja võlausaldaja need isikud, kelle õiguseid, vabadusi ja huve pankrotihalduri tegevus vahetult ja intensiivselt mõjutab, mistõttu on nõutav ka nende tõhus õiguskaitse. Samas tähendab iga kaebevõimalus täiendavat aja- jm ressursikulu, mis pikendab ühtlasi kogu pankrotimenetlust. Seetõttu ongi seadusandja loonud kaebevõimaluse üksnes võlgniku ja võlausaldaja jaoks. Teiste isikute puhul samaulatuslikkus eesmärki olla ei pruugi. Seetõttu on seadusandjal ka suurem kaalutlusruum erinevate regulatsioonide loomisel.

Lisaks võlgniku ja võlausaldaja initsiatiivile pankrotihalduri tegevuse järelevalvemenetluse algatamiseks on ka igal PankrS §-s 67 nimetatud järelevalveorganil õigus algatada uurimine omal algatusel, kui temani jõuab teave pankrotihalduri võimaliku rikkumise kohta (teineteist siiski mitte dubleerides). Konkreetsel juhul uuriski Pärnu Maakohus Eametsa Vara OÜ-lt saadud teabe alusel pankrotihalduri tegevust ning leidis, et puudub alus järelevalvemenetluse algatamiseks kohtu algatusel (Pärnu Maakohtu 14.01.2013 määrus 2-11-43178). Viidatud kohtumäärusest võib teha kolm asjassepuutuvat olulist järeldust: a) esiteks ei tõstatanud kohus PankrS § 67 põhiseaduspärasuse küsimust¹, millest järeldub, et kohtu hinnangul on selles sisalduv kaebeõiguse piirang õige, b) teiseks leidis kohus, et PankrS ja [täitemenetluse seadustiku](#) (edaspidi TMS) enampakkumise korraldamist ja läbiviimist ettenägevad sätted võimaldavad pankrotihalduril kindlaks määrata tagatisraha maksmise tähtaega (leiate oma pöördumises, et pankrotihalduril sellist õigust ei ole), ning c) kolmandaks pidas kohus pankrotihalduri tegevust vara enampakkumise läbiviimisel õiguspäraseks. Märgin täiendavalt, et konkreetse juhtumi pinnalt nähtub pankrotiseaduse eesmärgipärane rakendamine seadusandja soovitud viisil, mille kohaselt peab iga järelevalveorgan (antud juhul kohus ja Justiitsministeerium) suhtuma tõsiselt teabesse, mis seab kahtluse alla pankrotimenetluse seaduslikkuse. Teisisõnu toimus konkreetsel juhul tõhus järelevalve ka ilma kaebeõiguseta.

Kuigi pankrotimenetluses ei ole kõikidele puudutatud või huvitatud isikutele kaebeõigust antud, ei saa see tähendada seda, et pankrotihaldur tohiks korraldada vara enampakkumist seaduse nõudeid rikkudes. Selle vältimiseks ongi seadusega loodud lahendus, mil pankrotihalduri tegevuse seaduslikkuse üle valvab lausa viis erinevat järelevalveorganit: pankrotitoimkond, võlausaldajate üldkoosolek, kohus, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda ja Justiitsministeerium.

Leidsite oma 19.12.2012 kaebuses Pärnu Maakohtule, et pankrotihaldur ei oleks tohtinud keelata Eametsa Vara OÜ-l osaleda 29.11.2012 läbiviidud enampakkumisel vaatamata sellele, et tasusite tagatisraha pankrotihalduri kehtestatud tähtaega (28.11.2012 kell 15.00) eirates (tasusite 29.11.2012). Pärnu Maakohtu 14.01.2013 (kaebuse kohta pankrotihalduri tegevusele) ja 22.03.2013 (pankrotimenetluse lõpetamine) määrustes on kohus asunud seisukohale, et pankrotihalduri sellekohane tegevus oli õiguspärane.

¹ Põhiseaduse § 15 lg 2: „Kohus järgib põhiseadust ja tunnistab põhiseadusevastaseks mis tahes seaduse, muu õigusakti või toimingut, mis rikub põhiseaduses sätestatud õigusi ja vabadusi või on muul viisil põhiseadusega vastuolus.“

Õiguskantsleril ei ole õigust antud asjaolu täiendavalt uurida ega ka omapoolset hinnangut anda. Küll pean asjakohaseks selgitada, et kuigi TMS § 83 lg 2 näeb tõepoolest ette, et tagatisraha tasutakse kohtutäiturile määratud kontole või kohtutäiturile sularahas enampakkumisele registreerimisel, täpsustab seda sätet TMS § 84 lg 1 p 3, mis annab pankrotihaldurile õiguse määrata enampakkumise kuulutuses kindlaks mh ka tagatisraha tasumise kord ja suurus, samuti tagatisraha tasumise tähtaeg – need on kõikidele huvitatutele võrdselt järgimiseks kohustuslikud. Asjassepuutuv on ka TMS § 87¹, mis lubab enampakkumisele registreerida vahetult enne pakkumise tegemist üksnes juhul, kui müüakse vallasasja, mille väärtus ei ületa 1000 eurot (lg 2). Kõigi väljatoodud normide näol on tegemist üksnes PankrS § 136 lõikes 1 sisalduva viitenormi „täitemenetluse seadustikus sätestatud korras“ sisse mahtuvate menetlusreeglitega. Täitemenetluse seadustiku materiaalõigus pankrotimenetluses kohaldamisele ei kuulu.

Nõustun käsitlusega, et pankrotihaldur peab oma tegevuses hoolikalt ja tasakaalustatult arvestama kõikide oluliste huvide ja asjaoludega ning tegutsema seaduslikult ja seaduse piires, kuid tema tegevuse peamiseks eesmärgiks on ja jääb ennekõike võlgniku ja võlausaldaja õiguste ja huvide tagamine.

Nii nagu kirja alguses märgitud, ei pea ma siiski võimalikuks antud küsimust põhjalikumalt analüüsida, vaid piirdun üksnes eeltoodud selgitustega.

Täna Teid lõpetuseks minu poole pöördumise ja küsimuse tõstatamise eest. Pean oma töös oluliseks praktikas üles kerkivatest probleemidest teadasaamist. Kaalusin oma otsust ja seisukohti põhjalikult.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
Asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes

Koopia: Justiitsministeerium (info@just.ee), Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (info@kpkoda.ee)